

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 60. évfordulója

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár munkatársa, Kis József több kötetben dolgozta fel a megye településeinek 1956-os eseményeit. 2008-ban jelent meg a levéltár kiadásában az a kötet, amely az Edelényi Járással is foglalkozik. Az alábbiakban az abodi, a balajti, a borsodsziráki, a damak-hegymegi, a finkei, a ládbesenyői, a szendrői és a szendrőládi eseményekről szóló rész közlésével tisztelgünk a forradalom emléke előtt a 60. évforduló alkalmával. Az edelényi eseményekről A Borsodi Tájház közleményei 19-20. (2006) számában tettük közzé Kis József írását.

Itt jegyezzük meg, hogy az 1956-os forradalom és szabadságharc 50. évfordulójára dr. Hatvani Zoltán összeállításában megjelent egy könyv, Forradalom és megtorlás: Edelényi járás 1956-57 címmel, az „56-os Bódvavölgyi Munkástanácsok” Közhasznú Alapítvány kiadásában, valamint a város ekkor avatta fel az edelényi eseményekben részt vettek tiszteletére az 1956-os emlékművet.

2016-ban, az 1956-os forradalom 60. évfordulóján dr. Hatvani Zoltán édesapjáról, dr. Hatvani Viktorról az Edelényi járási munkástanács elnökéről készített könyvet Apám hitte... címmel, az 1956-os Emlékbizottság támogatásával, kiadója a Szendrői Ifjúságért Alapítvány.

Abod (68-69. oldal)

Október 27-én felvonulást tartottak, majd megválasztották a község 15 tagú munkástanácsát. Elnöke ifj. Papp Zoltán földműves lett. A tagok nagy része földműves volt, de tagja lett Szemán Gyula iskolaigazgató is. A munkástanács leváltotta a tanács vezetőit, s átvette a község vezetését. 14 pontos követelést állítottak össze, amelyben követelték – többek között – az elkobzott földek visszaadását. A községben eltávolították a vörös csillagokat és a vörös zászlókat.¹⁶¹ A községhez tartozó abodkirálykúti állami gazdaságban is megalakult a munkástanács, elnöke Szabados János raktáros lett. A járási tanács vb november 30-án jóváhagyta Bajusz Gyula vb elnök leváltását és

Marcinkó Zoltán – volt községi és járási munkástanács-tag – vb elnökké való beállítását. Ezt a határozatot a járási tanács vb később felülvizsgálta, azonban 1957. február 8-i ülésén jogosnak ismerte el. 1957. április 27-én cikk jelent meg az Északmagyarországban, amely Marcinkó Zoltánt támadta. Azzal vádolták, hogy másokkal együtt kommunistákat terveztek felakasztani Ládbesenyő községben. A cikk kifogásolta, hogy Marcinkó még a község élén van: „Csak az a meglepő, hogy az egyik személy még ma is tanácselnök Abodon, de meddig?”¹⁶² A támadások hatására a járási tanács végrehajtó bizottsága május 24-i ülésén Marcinkó Zoltánt felmentette tisztsége alól az „ellenforradalom” idején tanúsított magatartása, és fenyegetőző kijelentése miatt. Az indoklás szerint Marcinkó a ládbesenyői vb titkárt és több tanácsi dolgozót akasztással fenyegetett meg, amit a besenyőiek jegyzőkönyvileg igazoltak. A járási tanács vb következő ülésén Andó Pál abodi adminisztrátort bízta meg az elnöki teendők ellátásával.¹⁶³ 1957-ben a községi munkástanács majdnem teljes tagságát lefoglalták. Papp Zoltán munkástanácselnököt, Marcinkó Zoltán géplakatos és Andrejkó László földműves munkástanács-tagokat – a Politikai Nyomozó Osztály nyilvántartása szerint – bírósági eljárás alá vonták, végül mégsem ítélték el őket. Ifj. Olajos János földműves, Fecsó József földműves, ifj. Medve P. Ferenc földműves, Gyöngyösi József földműves, Szemán Gyula tanító, Zsemkó János földműves, Papp György földműves, Drótos Z. József földműves és ifj. Zagraj László földműves munkástanács-tagokat internálták. Szabados János tevékenysége miatt hosszú ideig állt rendőri felügyelet alatt.¹⁶⁴

Balajt (69-70. oldal)

Október 27-28-a körül az edelényi községi munkástanács küldöttei érkeztek a községbe, hogy segítsenek a helyi munkástanács megalakításában. A küldöttség tagja volt Tóth István és Szabó István, a járási tanács elnöke is. Gyűlést hívtak össze, amelyet Szabó István nyitott meg, majd Tóth István ismertette az edelényi munkástanács 18 pontos határozatát. Tóth elszavalta a Nemzeti Dalt és közölte, hogy munkástanácsot kell választani. A kb. 1 órás gyűlésen a munkástanácsot végül mégsem választották meg.¹⁶⁶ Később megválasztották a 3 tagú munkástanácsot, amely Becs György elnökletével leváltotta a

tanács vezetőit, Tóth Lajos vb elnököt, Osváth László vb titkárt, és átvette a község vezetését.¹⁶⁷ Az iratokból nem derül ki, kik kerültek ekkor a tanács élére. Csupán annyi állapítható meg, hogy ismeretlen időben a vb titkára Molnár Oszkár lett. Őt a járási tanács vb 1957. május 24-én mentette fel tisztsége alól, s helyére Tóth Lajost vb titkárnak, Szabó Józsefet vb elnöknek bízta meg.¹⁶⁸ Becs Györgyöt a megtorlás idején internálták.

Borsodszirák (73-74. oldal)

Október 27-én 10 tagú munkástanácsot választottak, amelynek elnöke Demeter Béla földműves lett. A munkástanács Juhász Ferenc vb elnököt leváltotta és átvette a község vezetését. A községi párthe-lyiséget a lakosok feltörték, iratait az utcára szórták, a helyiséget a munkástanács visszaadta régi tulajdonosának. November végén élelmiszergyűjtést szerveztek, az összegyűjtött élelmet a rudolftlepi munkástanácsnak szállították el. A munkástanács november 4-e után is működött. December 5-én a munkástanács és a tanács végrehajtó bizottsága közös, rendkívüli közgyűlésén Demeter Béla munkásta-nácselnök beszámolt a sikeres élelmiszergyűjtésről, majd javaslatára határozatot hoztak, hogy a megmaradt élelmet és pénzt a miskolci is-kolákban a forradalom következtében árván, vagy félárván maradt gyermekek megsegítésére fogják felhasználni. Határozatban rögzítet-ték, hogy a római katolikus ünnepnapok megtartása kötelező, azaz ezeken a napokon szünetel az iskolai tanítás. December 10-én a kor-mány rendeletében feloszlatta a területi munkástanácsokat, így a borsodsziráki is megszűnt. December 12-én a végrehajtó bizottság rendkívüli ülést tartott, amelyen Lovász Gergely vb titkár bejelentet-te, hogy a járási tanács rendelkezése nyomán két munkástanácstaggal kell kiegészíteni a végrehajtó bizottságot. Az ülésen egy vb tag le-mondott, így végül három volt munkástanácstagot választottak be a végrehajtó bizottságba, Demeter Bélát, Buri Ferencet és Németh Mi-hályt. Demeter Béla a későbbiek folyamán, mint a vb elnökhelyettese működött. A járási tanács – azzal az indokkal, hogy a vb elnöki állást nem töltetik be – nem engedélyezte, hogy megválasszák a tanács el-nökévé, ezért a községi tanács január 22-én Demeter Bélát tisztelet-beli megbízott tanácselnöknek választotta meg, egyben a megürese-

dett választói körzetbe ugyancsak őt javasolta jelöltnek. Márciusig így a munkástanács kooptált tagjai részt vettek a vb ülésein, annak döntéseiben. Bár a járási tanács vb Juhász leváltását 1957. február 8-án jogosnak ismerte el, március 6-án azonban Sándor Dezső, a járási tanács küldöttje – a végrehajtó bizottság rendkívüli ülésén – bejelentette, hogy a járási tanács vb visszahelyezte funkciójába a leváltott Juhász Ferencet, valamint azt, hogy a munkástanács kooptált tagjai a későbbiek folyamán nem vehetnek részt az üléseken.¹⁷⁵

A megtorlás során a munkástanács tagjai közül Demeter Béla elnököt, Demeter János földművest, Juhász József földművest internálták, Németh Mihály bányászt pedig őrizetbe vették.

Damak – Hegymeg (74-75. oldal)

Október 26-án, az országos forradalmi események hallatára, Beőr Sándor hajtó fejszével összetörte a tanács háza és a földműves szövetkezet népköztársasági címerrel ellátott tábláját. Másnap, október 27-én választották meg a 12 tagú helyi munkástanácsot, amelynek elnöke ifj. Füzéri István, elnökhelyettese Ujj Zoltán, a tanács tagja, titkára pedig Szabó Tamás lett. (Nincs arról információnk, hogy Hegymeg községben külön munkástanács alakult volna.) A munkástanács 8 pontos követelést állított össze, amelyben követelték az 1951-es tagosítás felülvizsgálatát és eltörlését, a jogtalanul elvett ingó és ingatlan visszaszolgáltatását volt tulajdonosainak, a beszolgáltatás és az adó helytelen rendszerének felülvizsgálását, a kötelező biztosítás és a zsidózsma eltörlését. Határozatot hoztak továbbá őrség felállítására a segédrendőrök és a körzeti rendőrmegbízott bevonásával. A munkástanács nem csatlakozott a sztrájkfelhíváshoz. Kijelentették, hogy „munkástanács a dolgozókkal együtt arra az állapontra jutott, hogy sztrájkot nem kezd, mert a sürgős őszi munka megkezdését tartja szem előtt, hogy a jövő évi kenyér biztosítva legyen.”¹⁷⁶ A munkástanács egy rövid időre átvette a község vezetését Szabó Bálint vb elnöktől és Almási Imre vb titkártól, azonban azt november 4-e után visszaadta. A megyei gyakorlatnak megfelelően – a területi munkástanácsok országos megszüntetése után – a feloszlatott munkástanács néhány vezetőjét, köztük Füzéri Istvánt és Ujj Jánost kooptálták a tanács végrehajtó bizottságába. 1957. január végén

alakult meg a községi MSZMP szervezet, titkára Mészáros János lett. Március 13-án, az MSZMP taggyűlésén a tagság javasolta, hogy „az ellenforradalom idején megválasztott munkástanács tagjait, akik még jelenleg is a végrehajtó bizottságban vannak, a község vezetői távolítsák el, és olyan elvtársat állítsanak oda, akik a szocializmus mellett foglalnak állást és a proletárdiktatúra megvalósításáért fognak harcolni.”¹⁷⁷ A tanács március 22-én tartotta első ülését a forradalom kitörése óta. beszámolójában Szabó Bálint tanácselnök hosszasan foglalkozott a községi eseményekkel. Megállapította, hogy „ezekben a nehéz időkben még a tanácstagsága sem volt szilárd és ennek folytán nagyon nehéz volt a függetlenített vezetők munkája is... Községünkben nyíltan az események ideje alatt különösebb megmozdulások nem voltak, inkább burkoltan gondolva az esetleges következményekre. Nem egy esetben voltak hangok községeinkben is a feketelistáról, azonban biztosan senki sem tud róla”.¹⁷⁸ A párt április 24-i gyűlésén Mészáros János párttitkár kijelentette, hogy „Az ellenforradalom idején a község területén is akadtak ellenforradalmárok, akik leverték a vörös csillagot a szövetkezet és községi tanács táblájáról. Nem lehet és nem fogjuk takargatni ezeket az elemeket, és kérjük a felsőbb szerveket hassanak oda, hogy kapják meg méltó büntetésüket érte”.¹⁷⁹ 1957. június 22-én Beőr Sándort letartóztatták, majd izgatás és társadalmi tulajdon sérelmére elkövetett rongálás vádjával 10 hónapi börtönbüntetésre ítélték.

Finke (77-78. oldal)

Az edelényi tüntetés hírére a községben falugyűlést tartottak, majd munkástanácsot választottak, amelynek elnöke valószínűleg Bubenko Béla tsz darálás lett.¹⁸⁴ Bubenko képviselte a községet az edelényi járási munkástanácsban is. A forradalom idején a termelőszövetkezet feloszlott. November második felében Gajdos István tanácselnököt leváltották, s helyére Bubenko Bélát választották meg. Bubenko megválasztását a járási tanács vb jóváhagyta.¹⁸⁵ 1957. február 15-én Kocsis Mihályt miskolci karhatalmistát tartóztatták le, mert „elégette a vörös zászlót és a faluban szervezte az ellenforradalmat”.¹⁸⁶ 1957. március 14-én jelent meg a községi eseményekről szóló cikksorozat első darabja a megyei lapban. A szélsőségesen rá-

galmazó cikk feketelistáról beszélt: „Összejöttek egy páran, állítólag egy istállóban és megtárgyalták, hogy kiket kell felakasztani. Vagy két kulák, meg egy-két nekikeseredett paraszt összeült és ítéletet mondott élet és halál felett. Aztán mégsem akasztottak... Nem akasztottak, mert november 4-én „beavatkoztak a szovjet katonák.”¹⁸⁷

Ládbesenyő (92. oldal)

Október 27-én alakult meg a község 23 tagú munkástanácsa, amely átvette a községben a vezetést.²¹⁹ Egy később megjelent újságcikk szerint „Listát állítottak fel azokról, akiket ki fognak végezni. Betörték a tanácsolóházra, a szekrényt feltörték, zászlókat égettek és sárba tiportak... dobszó útján, hangos híradón keresztül tájékoztatták az embereket. Például minden hadköteles férfi két órán belül köteles felkészülni. Kétnapi hideg ételmezt és takarót köteles hozni magával. Csatlakozni kell – hangzott a felhívás – községen átvonuló felkelőkhöz. Kik ellen? Ugyanis ez november 2-án volt, a szovjetek ellen. Akadtak megtévedt emberek, akik készültek, és akik tudatosan tették ezt, de a nagy többsége a népnek nem készült... Tervük azonban megsemmisült, mert november 4-én újból megjelent a szovjet katona a csata mezején... A munkás-paraszt kormány első nyilatkozata elhangzott a rádióban. A nyilatkozat elhangzása után Abodról átjött személyek is gyorsan hazamentek dolguk végezetlenül, ugyanis a kommunistákat jöttek akasztani Ládbesenyőre.”²²⁰

Szendró (111-116. oldal)

Október 24-én a szendrői Erdőgazdaság két dolgozója, dr. Kovács Lajos tervelőadó és Dzsupsin György a kormány politikája ellen tiltakozva beadványt készítettek, amelyben kérték a megyei Pártbizottságot, hogy politikai ügyekben mellőzzék a statáriális eljárást, továbbá kérték a szovjet csapatok kivonását, valamint az erdészeti dolgozók bérének emelését. Beadványukat az erdészet összes dolgozója aláírta az igazgató, Nemcsák János kivételével, majd azt a személyügyi előadó – aki egyben párttitkár is volt – juttatta el a Megyei Pártbizottsághoz.²⁷⁵

Október 26-án reggel 9-10 óra körül a piactéren gyűlést tartottak több száz lakos részvételével. A parázs hangulatú gyűlésen több felszólalás hangzott el. Beszédet L. Molnár György bányász és Lukács János tanácselnök mondott. A tüntetők megkoszorúzták a téren lévő hősi emlékművet, majd a tanácsházára vonultak, ahol a miskolci DIMÁVAG Gépgyár 21 pontos követelése alapján összeállították a helyi követeléseket. A pontokkal küldöttség indult gépkocsival a megyeszékhelyre, ahol átadták a megyei munkástanácsnak.

A felvonulást követően traktorral lerombolták a szovjet hősi emlékművet.²⁷⁶

Október 26-án a főmérnök kezdeményezésére megválasztották a szendrői Erdőgazdaság 6 tagú munkástanácsát. A munkástanács október 30-án felfüggesztette állásából az igazgatót és a személyi előadót, utóbbit azért, mert munkaköre a forradalom alatt megszűnt. Az igazgató felfüggesztésének az volt az oka, hogy népszerűtlensége miatt biztonsága veszélyben volt, így a munkástanács kérte őt, távozzon el, nehogy baja essen. Az igazgató eltávozott, azonban telefonon továbbra is tartotta a kapcsolatot az erdőgazdasággal. A főmérnök nem értett egyet a munkástanács működésével, ezért a forradalom idején nem dolgozott. Ezért a munkástanács határozatban jelentette ki, hogy a főmérnök nem gyakorolhatja jogait.²⁷⁷

A községi munkástanácsot október 27-én este választották meg a kultúrházban. A választás előtt Lukács János tanácselnök egy listát állított össze a jelöltekről, majd az alapján választották meg a testületet. A munkástanács elnöke dr. Hatvani Viktor raktárkezelő lett.²⁷⁸ A választás után Hatvani beszédet mondott, amelyben nyugalomra intette a lakosságot. Ezután nemzetőrséget állítottak fel, amelynek parancsnoka Varga Ferenc rendőrtörzsőrmester lett. Lukács János vb elnök át akarta adni a tanácsháza kulcsát Hatvaninak, azonban ő ezt visszautasította és kérte, hogy a vb továbbra is dolgozzon, intézze az ügyeket a munkástanács nevében. A munkástanács Hatvani elnöklete alatt senkit nem távolított el.²⁷⁹ Lukács vb elnök a választás után értesítést küldött a községhez tartozó Csehi-pusztai lakosaihoz, hogy ott is válasszák meg a munkástanácsot. A csehi-pusztai választást Tamás Pál tanácsstag szervezésében október 28-án tartották meg.²⁸⁰

Varga Ferenc nemzetőrparancsnok kifogásolta, hogy a nemzetőrök egy részének nincs fegyvere, a községben lévő 5 rendőrrel pedig a

közbiztonsági szolgálatot nem tudja ellátni. A törzsőrmester javasolta, hogy szerezzenek fegyvert a határőrségtől. Hatvani Viktor, L. Molnár György és Kovács Lajos ezért Szinpetribre mentek, de az ottani határőrség parancsnoka elutasította kérésüket. Ezután a szögligeti határőrségen próbálkoztak. Kérésük teljesítését Gulyás Pál főhadnagy szintén megtagadta, azonban miután telefonon a miskolci kerületi parancsnokságtól engedélyt kapott a kiadásra, két puskát adott át hozzávaló töltenyekkel együtt Hatvaniéknak.²⁸¹

Október 29-én tartották az edelényi járási munkástanács választását, amelyre meghívták Szendrő küldöttségét is. A választáson a község képviselőiben Hatvani Viktor, L. Molnár György, Kovács Lajos és Dudás János földműves jelent meg. A járási munkástanács ideiglenes elnökének Hatvanit választották. Október 30-ra Hatvani Szendrőn gyűlést hívott össze, amelyen bejelentette lemondását. A megüresedett munkástanács-elnöki tisztségre Berezsnyák Istvánt jelölték, de ő vonakodott elvállalni. Miután azonban Hatvani Viktor kijelentette, hogy „a tanácsnál minden marad, mint idáig volt, a tanács végzi munkáját”, Berezsnyák elfogadta jelölését, így a munkástanács elnökévé őt választották. Ezzel a gyűlés befejeződött, így az emberek oszladozni kezdtek. Ekkor Hajdú Dániel szólalt fel és kérte, hogy akik a Kisgazda Párt tagjai voltak, illetve tagjai szeretnének lenni, maradjanak, mert újraalakul a párt. A gyűlésen vita alakult ki, mert nem tudták eldönteni, hogy lehetnek-e tagjai a pártnak azok a személyek, akik a párt feloszlása után az MDP tagjai lettek. Dudás János javasolta, hogy az MDP-tagok addig, míg az elmúlt 12 évben végzett tevékenységüket ki nem vizsgálják, vezető szerepet ne töltsenek be a pártnak. A gyűlésen vita alakult ki a párt székhelyével kapcsolatban is. Többen az MDP párthelyiséget kívánták lefoglalni, mások inkább a begyűjtési irodát javasolták, mivel az már ügyis megszűnt. Ezután intézőbizottságot választottak (elnöke Hajdú Dániel lett) és eldöntötték, hogy november 4-én tartják meg a párt alakuló ülését.²⁸²

Október 29-e után a járási munkástanács utasítására beszédtek a községben található vadászfegyvereket. Október 29-én a járási munkástanács egységes járási karhatalom felállításáról határozott. Ennek érdekében a járás területét öt körzetre osztották. Az egyik körzet központja Szendrő volt, hozzátartozott eszerint Galvács, Abod, Királykút, Szakácsi, Irota, Szalonna, Meszes és Martonyi települések.

A határozat szerint minden egyes község köteles volt küldeni 1-1 nemzetőrt az Edelényben székelő „súlyponti szakasz”-ba, amelynek feladata az volt, hogy rendzavarás esetén a helyi nemzetőrség segítségére siessen. A határozat szerint továbbá minden körzet székhelyén egy parancsnok vezetésével nemzetőregységet kellett közös szálláson tartani, amelyet rendzavarás esetén a központból riadó-gépkocsival rövid időn belül fegyverrel láttak volna el, hogy megszüntessék a problémát. A járási munkástanács 16 fős fegyveres csoport felállítására szólította fel Szendrő körzetet. A csoport felállításáról a szendrői munkástanács november 1-jei ülésén tárgyalt Koritsánszky Dezső vb titkár jelenlétében. Az ülésen a tanácstitkár ismertette a járási rendelkezést, majd a csoport parancsnokául Tamás Pált választották meg. A parancsnokságot sem Tamás, sem az utána jelölt Kertész László tanító nem vállalta el. Végül Ivanics Jánost jelölték, aki némi vonakodás és rábeszélés után elvállalta a megbízatást. Ivanics ezután tárgyalást folytatott Varga Ferenc nemzetőrparancsnokkal, s tőle a szolgálat ellátására 1 db. hadipuskát kapott. A 16 fős fegyveres csoport részére a munkástanács a tanácsházán biztosított helyiséget. Az egység sem november 2-án, sem 3-án nem kapott útmutatást a járástól feladatára vonatkozóan, ezért Ivanics november 3-án telefonon közölte a járási munkástanáccsal, hogy céltalannak látja külön fegyveres csoport létrehozását.²⁸³

November 4-én a munkástanácsot telefonon utasították, hogy két órán belül szedjék össze a községben található fegyvereket, különben eljárást indítanak ellenük. A fegyverekért rövidesen szovjet katonák érkeztek, s mindet elvitték.²⁸⁴

November 7-e után az erdőgazdaság munkástanácsa kérésére az igazgató ismét munkába állt. December elején azonban már a munkástanács kérte a felsőbb szervektől az igazgató elbocsátását. E célból többször indult küldöttség Budapestre, de kérésüket a Főigazgatóság visszautasította.²⁸⁵

November közepe táján egy szovjet alakulat érkezett a községbe. Összehívták a munkástanács tagjait, vezetőit és közölték velük, hogy működésük befejeződött, s a tanács vezetőit állították a helyükre. Közben a tanácsháza előtt nagyobb tömeg jött össze figyelve, hogyan hurcolják el a szovjet emlékmű ledöntésében főszerepet játszó

személyt. A helyi vezetők kérésére végül eltekintettek a megfélemlített személy örízetbe vételétől.²⁸⁶

December 3-án tartotta első ülését a községi tanács végrehajtó bizottsága a forradalom kitörése óta. A vb – mivel Palásthy István vb elnökhelyettes családi okokra hivatkozva lemondott – elnökhelyettesé Drótár Istvánt választotta, majd határozatot hoztak a testület munkástanács tagokkal történő feltöltéséről. A munkástanács tagjai közül Hatvani Viktort, Pintér Józsefet és Recski Pált választották be a vb soraiba. Sem Drótár István, sem az egykori munkástanács tagok nem voltak tagjai a tanácsnak. A vb ülésén tárgyaltak továbbá az októberben lerombolt szovjet hősi emlékmű helyreállításáról is. Lukács ismertette, hogy a napokban „kint járt katonai küldöttség 85 %-ban késznek találta az emlékművet”, ezért kérésükre határozatot hoztak a szükséges kisebb munkálatok elvégzéséről. A végrehajtó bizottság következő ülésén újabb változás állt be a testületben. Két vb tag ugyanis lemondott tisztségéről, ezért az ülésen a lakosság körében nagy népszerűségnek örvendő Gecső István gazdálkodót kooptálták helyettük. Az ő tagsága azonban igen rövid életű maradt, hiszen már a következő, január 28-i ülésükön megszüntették az ő és Recski Pál kooptálását, mert egy időközben megjelent rendelet megállapította, hogy a végrehajtó bizottságnak nem lehet több tagja, mint azelőtt volt. A testület tagságában február közepén ismét változás állt be. A felsőbb szervek ugyanis kifogást emeltek Hatvani Viktor vb tagsága ellen járási munkástanács-elnökségére hivatkozva, ezért a községi tanács vb február 18-án visszahívta tagjai közül.²⁸⁷ Március elején megalakult a községi MSZMP alapszervezet, titkára Simkó Pál lett. A munkástanács tagjai közül Pintér József és Drótár István június közepéig voltak a vb tagjai, amikor ugyanis választás folyt le a megüresedett választókerzetekben, másokat választottak be.

A megtorlás 1957 tavaszán kezdődött. A felelősségre vonás elől L. Molnár György emigrált. Hatvani Viktort és Kovács Lajost azonban 1957. március 3-án, illetve 4-én letartóztatták, majd az edelényi járási és községi munkástanács, illetve nemzetőrség vezetőivel együtt perbe fogták őket. Első fokon dr. Hatvani Viktort életfogytiglani, Kovács Lajost 7 évi börtönbüntetésre ítélték. Kovács büntetését másodfokon 4 évre mérsékeltek.

1957. május 5-én Princz Józsefet, ismeretlen időben G. Bári Zoltánt tartóztatták le, azonban ellenük nem indult bírósági eljárás.

1958. június 23-án Dudás Jánost és Berezsnyák Istvánt tartóztatták le. A szabadlábban védekező Ivanics Jánossal együtt bíróság elé állították őket. Szervezkedésben való részvételért Dudást első fokon 1 évi, Berezsnyákot és Ivanicsot pedig 6-6 hónapi börtönbüntetésre ítélték. Dudás büntetését másodfokon 8 hónapi börtönre csökkentették.

Szendrőlád (116-117. oldal)

Október 27-28-a körül fiatalok egy csoportja követelte, hogy a tanácsházán lévő vörös zászlót távolítsák el. Ekkor érkezett meg az edelényi községi munkástanács küldöttsége, hogy segítsenek a helyi munkástanács megalakításánál. A küldöttség tagja volt Tóth István, Suszter János és Szabó István, a járási tanács elnöke. Utasításukra H. Veres Lajos tanácselnök kiadta a vörös zászlót, amit a fiatalok az utcán elégettek. Bár H. Veres Lajos közölte az edelényiekkel, hogy másnapra tervezték a választást, követelésükre falugyűlést hívtak össze. Az egybegyűltekkal Tóth István ismertette az edelényi munkástanács 18 pontos határozatát, majd elszavalta a Nemzeti Dalt. Ezután 7 tagú munkástanácsot választottak, amelynek elnöke dr. Bodnár József lett. A munkástanács megbízható katonaviselt lakosokból 15-20 fős őrséget szervezett. A rendőrőrs vezetését Varga Ferenc rendőrtől két nap múlva Fazekas István vette át. A munkástanács leváltotta a tanács vezetőit, csupán az adminisztratív dolgozókat hagyta a helyén.²⁸⁸ Dr. Bodnár Józsefet a megtorlás idején internálták.

Jegyzet

Abod

¹⁶¹ Politikai Nyomozó Osztály összefoglaló jelentése. 609. o.

¹⁶² Meddig tanácselnök még? Északmagyarország. 1957. ápr. 27.

¹⁶³ B.-A.-Z. m. Lt. XXIII-202. Jegyzőkönyv az edelényi járási tanács vb 1957. máj. 24-i, jún. 7-i üléseiről.

¹⁶⁴ Politikai Nyomozó Osztály összefoglaló jelentése. 609-610. o.; B.-A.-Z. m. Lt. XXXV/1. 22. f. 2/14. ő. e. Határozat tervezet Szabados János ügyében. 1959. nov. 9.

Balajt

- ¹⁶⁶ B.-A.-Z. Lt. XXV-3. Nb. 1075/1957. sz. ítélet Hatvani Viktor és tsai ügyében.
- ¹⁶⁷ Politikai Nyomozó Osztály összefoglaló jelentése. 613. o.
- ¹⁶⁸ B.-A.-Z. m. Lt. XXIII-202. Jegyzőkönyv az edelényi járási tanács vb. 1957. máj 24-i üléséről.

Borsodszirák

- ¹⁷⁵ B.-A.-Z. m. Lt. XXIII-741/a. Jegyzőkönyv a borsodsziráki tanács vb. 1956. dec. 5-i, dec. 12-i., 1957. márc. 6-i, a tanács 1957. jan. 22-i üléseiről.

Damak – Hegymeg

- ¹⁷⁶ B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. B. 1075/1957. Jegyzőkönyv a damaki munkás-tanács okt. 27-i üléséről; Kun, 1977. 273. o.
- ¹⁷⁷ B.-A.-Z. m. Lt. XXXV/1. 22. f. 3/17. ő. e. Jegyzőkönyv a Damaki MSZMP szervezet 1957. márc. 13-i üléséről.
- ¹⁷⁸ B.-A.-Z. m. Lt. XXIII-761/a. Jegyzőkönyv a damaki tanács 1957. márc. 22-i üléséről.
- ¹⁷⁹ B.-A.-Z. m. Lt. XXXV/1. 22. f. 3/17. ő. e. Jegyzőkönyv a Damaki MSZMP szervezet 1957. ápr. 24-i üléséről.

Finke

- ¹⁸⁴ B.-A.-Z. m. Lt. XXIII-202. Beszámoló a Finke Újélet tsz. politikai, szervezeti és gazdasági helyzetének felülvizsgálatáról. 1957. jún. 7.
- ¹⁸⁵ B.-A.-Z. m. Lt. XXIII-202. Jegyzőkönyv az edelényi járási tanács vb. 1956. nov. 30-i üléséről.
- ¹⁸⁶ HL 1956-os gyűjtemény. 11. ő. e. A Tizeshonvéd karhatalmi zászlóalj története. 24. o.
- ¹⁸⁷ Kettészakadt falu. Finke, 1957. Északmagyarország. 1957. márc. 14.

Ládbesenő

- ²¹⁹ Politikai nyomozó Osztály összefoglaló jelentése. 612. o.
- ²²⁰ Meddig tanácselnök még? Északmagyarország. 1957. ápr. 27.

Szendró

- ²⁷⁵ B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. Nb. 1075/1957. sz. ítélet Hatvani Viktor és tsai ügyében.

- ²⁷⁶ A községi tanács vezetőinek kezdeményezésére az emlékmű újjáépítése már novemberben megkezdődött. (B.-A.-Z. m. Lt. XXIII-3/a. 306/957. jegyzőkönyv Szendrőn, 1956. dec. 3-án.)
- ²⁷⁷ B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. Nb. 1075/1957. sz. ítélet Hatvani Viktor és tsai ügyében.
- ²⁷⁸ Hatvani régi ellenlábasa volt a rendszernek. 1948-ban a hatóságok az amerikai nagykövetséggel tartott kapcsolata miatt eljárást indítottak ellene. Ekkor megkísérelte elhagyni az ország területét, majd három éven át álnéven bujkált. 1952-ben végül letartóztatták és tiltott határátlépés vádjával 3 évre ítélték. 1955-ben szabadult.
- ²⁷⁹ B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. Nb. 1075/1957. sz. ítélet Hatvani Viktor és tsai ügyében.
- ²⁸⁰ B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. B. 1431/1958. sz. ítélet Dudás János és tsai ügyében.
- ²⁸¹ B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. Nb. 1075/1957. sz. ítélet Hatvani Viktor és tsai ügyében.
- ²⁸² B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. B. 1431/1958. sz. ítélet Dudás János és tsai ügyében.
- ²⁸³ B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. B. 1431/1958. sz. ítélet Dudás János és tsai ügyében.
- ²⁸⁴ B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. B. 1075/1957. sz. Baranyai József bírósági tanúvallomása.
- ²⁸⁵ B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. Nb. 1075/1957. sz. ítélet Hatvani Viktor és tsai ügyében.
- ²⁸⁶ B.-A.-Z. m. Lt. XXXV/1. 1. f. 2/44. ő. e. Dér József: Emlékeim az 1956-os eseményekkel kapcsolatban. 1970. márc.
- ²⁸⁷ B.-A.-Z. m. Lt. XXIII-953/a. Jegyzőkönyv a szendrői tanács vb 1956. dec. 3-i, 1957. jan. 8-i, febr. 18-i üléseiről.

Szendrőlád

- ²⁸⁸ B.-A.-Z. m. Lt. XXV-3. Nb. 1075/1957. sz. ítélet Hatvani Viktor és tsai ügyében; H. Veres Lajos és Varga Ferenc bírósági tanúvallomása.